

N:o 114.

Af herr **G. A. E. Kronlund**, *om skrifvelse till Kongl. Maj:t*
angående påskyndande af rättskipningen vid underdom-
stolarna.

Långsamheten i vår rättskipning, särskildt vid underdomstolarne på landet, är ett alltjemt öfverklagadt förhållande. De väsentligaste korrektiven torde med bibehållande af vår nuvarande rättegångsordning vara en större koncentration af rättsförhandlingarna och lämpliga äfventyr för tredskande uteblifna parter äfvensom genomförandet i största möjliga omfattning af förordningen den 17 maj 1872 angående ändring i vissa fall af gällande bestämmelser om häradsting, till hvilken senare reforms fullständigare genomförande nuvarande justitieombudsmannen synes taga ett kraftigt initiativ.

Äfven i ett annat afseende synes långsamheten i rättskipningen kunna i någon mån afhjelpas, och detta genom ett återgående till och enkelt fasthållande vid andan i vår nu gällande lag.

I 24 kapitlet rättegångsbalken föreskrifves nemligen, att dom skall offentligen afsägas, så snart den författad är, och att häradshöfding skall gifva domen skriftligen ut, innan han från tingstad reser, om det så tidigt äskas, att det ske kan, hvarjemte ofvan åberopade förordning föreskrifver, att, när mål å allmänt sammanträde blifvit till slut fördt, skall dom afkunnas, innan sammanträdet ändas, om den dessförinnan författas kan, men eljest å nästa allmänna sammanträde under tinget.

Lagstiftarens mening torde väl sålunda hafva varit, att vid underdomstolar å landet anhängiggjorda mål i regel skulle med dom afhjelpas omedelbart efter det målet blifvit af parterna öfverlemnadt.

Praxis synes emellertid hafva vid våra underdomstolar å landet utvecklats sig så, att dom eller utslag endast undantagsvis torde meddelas

under rättegångsdagarna å tinget eller allmänna sammanträdet omedelbart efter det målet blifvit till afgörande öfverlemnadt, utan att dermed i allmänhet får anstå till den för tingets avslutande bestämda dag eller nästa allmänna sammanträde under tinget.

I Finland, hvars rättegångsväsen grundar sig på 1734 års svenska lag, har praxis, såvidt för mig är känt, tagit en alldeles motsatt rigtning.

Vid underdomstolarna å landet anhängiggjorda mål afhjelpas nemligen der i regel med dom eller utslag omedelbart efter det målen blifvit till afgörande öfverlemnade, eller å någon senare allmän rättegångsdag under tinget.

Samma förfarande eger rum inom fyra af de nordligaste tingslagen inom den åt mig anförtrorda Torneå domsaga.

Fördelarna af ett dylikt förfarande äro alldeles påtagliga. Först och främst besparas alltid för parterna en afsevärd tid af en till sex månader, hvarunder de eljest få vänta på målets afgörande, vidare blir det en nödvändighet mer än eljest för domaren att, innan ett uppskofsmål företages, noggrant genomläsa och instudera detta mål för att vid behof kunna genast till afgörande företaga detsamma, något som endast kan vara till den allra största fördel för ett måls handläggning. Äfven vid ett nyinstämmt måls behandling göra sig fördelarne af ett dylikt förfarande märkbara; med tanken på möjligheten af detta måls omedelbara afgörande måste aktgifvandets på de å målets afgörande inverkan omständigheter och bemödandet att uttömmande genomgå detta mål blifva större än under vanliga förhållanden. På samma gång blir den rättsökande allmänhetens intresse för rättskipningen i hög grad stegradt, och tillika vinnes den fördelen för parter att dessa eller deras ombud besparas besvär och kostnader för särskild inställelse vid domens eller utslagets afkunnande. I mål rörande häktade personer är ju redan ett dylikt förfarande genomfördt utan att några öfvervinnerliga svårigheter dervid mött.

En föreskrift uti det af mig ifrågasatta hänseende skulle ju gifvetvis medföra, att tingssammanträdena blefve i någon mån förlängda, hvilket dock skulle mer än väl uppvägas af fördelarne deri för allmänheten.

Min egen erfarenhet från de förutnämnda fyra nordligaste tingslagen gifver vid handen, att tingssammanträdena derstädes blott i obetydlig grad förlängas genom ett dylikt omedelbarhetssystem.

Med tillhjälp af en nogrant uppsatt och genomläst promemoria öfver hvarje uppskofsmål har det alltid utan någon synnerlig svårighet låtit sig göra att till omedelbart afgörande företaga de dertill öfverlemnade mål.

Jag vågar därför tro, att för den händelse de i praxis eftergifna stadgandena i detta hänseende åter upplifvades och det i vår lag än uttryckligare än nu är fallet framhölls, att vid underrätt å landet anhängigjorda till afgörande öfverlemnade mål skulle omedelbart under pågående allmänna rättegångsdagarna af sammanträdet eller tinget med dom eller utslag afhjelpas, derest ej ett måls vidlyftiga beskaffenhet oundgängligen kräfver längre tid för domens eller utslaget affattande, en dylik anordning icke skulle stöta på några synnerligt stora praktiska hinder, om ock anordningen skulle i något högre grad än nu är fallet taga i anspråk domarens snabbhet i uppfattning och förmåga att koncentrera rättsförhandlingen, hvilka anspråk våra häradsrätters ordförande säkerligen skulle kunna fylla till den rättsökande allmänhetens belåtenhet. Min säkra öfvertygelse är också, att vår rättskipning skulle vinna i snabbhet och precision på en dylik anordning.

Jag vågar därför vördsamt hemställa,

att Riksdagen ville i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, att Kongl. Maj:t täcktes vidtaga åtgärder i syfte att åt de af mig åberopade lagstadganden bereda allmän tillämpning vid underdomstolarne å landet eller, derest sådant kan anses lämpligt, i ändamål att skärpa dessa stadganden låta utarbета och för Riksdagen framlägga förslag, innefattande uttrycklig föreskrift derom, att vid underdomstolarne å landet till slut förda mål böra med utslag eller dom afhjelpas genast eller innan de allmänna rättegångsdagarne under tinget eller allmänna sammanträdet ändas, derest ej målets vidlyftighet eller andra omständigheter oundgängligen kräfva, att med domens eller utslaget afkunnande anstår till den för tingets afslutande särskildt utsatta dag eller nästa allmänna sammanträde.

Stockholm den 26 januari 1902.

G. Kronlund.